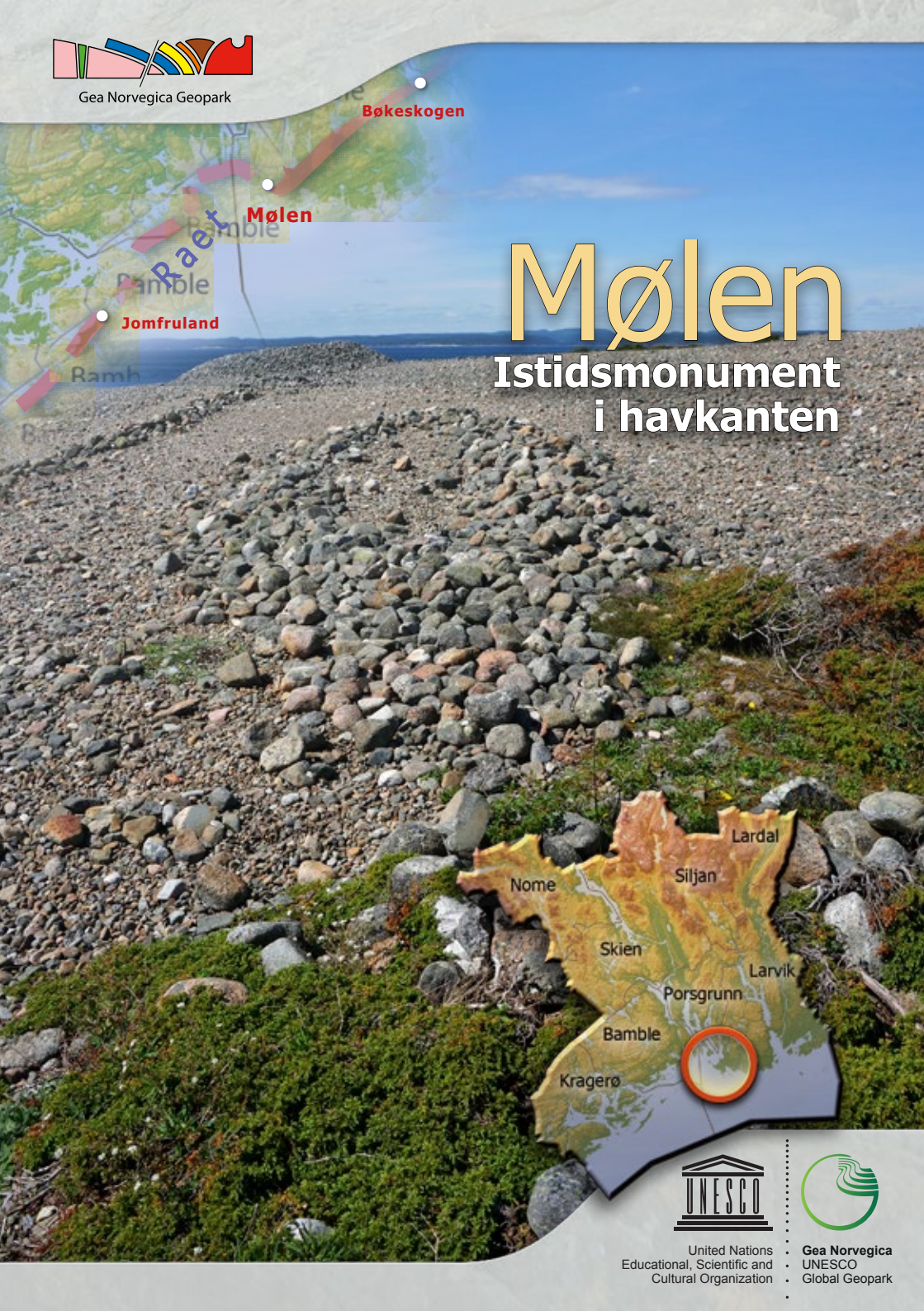

Gea Norvegica Geopark

Mølen

Istidsmonument i havkanten

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Gea Norvegica
UNESCO
Global Geopark

MØLEN BLIR TIL

Når man besøker Mølen, er det lett å legge merke til alle rullesteinene som ligger her. Ser man nærmere på disse steinene, ser en fort at de er veldig forskjellige. Hver eneste stein kan fortelle en historie; om hvordan den er blitt til og hvordan den har kommet seg hit ut til kysten.

I isens vold

For 20 000 år siden var Skandinavia dekket av is. Den kilometertykke isen smeltet etter hvert, og etter noen tusen år lå iskanten et godt stykke inne på dagens Fastlands-Norge. Vekten av ismassene hadde trykket landet ned – så foran iskanten sto havet.

For ca. 12 800 år siden ble det kaldere, og isen vokste igjen. Nå stoppet iskanten der hvor Bøkeskogen, Mølen og Jomfruland er i dag. Her stod isen i flere hundre år, og på havbunnen foran isen ble det avsatt en diger rygg av sand, stein, grus og leire – en endemorene.

Steinene hadde isen plukket med seg på sin ferd over Telemark, Buskerud og Vestfold. For 11 700 år siden tok siste istid omsider slutt. Isen smeltet og trakk seg innover dalene våre og ble til slutt helt borte.

Breens avkom

Stein- og grusryggen ble liggende igjen på havbunnen. Vekten som hadde presset landet ned forsvant, og landet hevet seg. Bølger og strøm begynte å sortere og runde steinene, og etter hvert stakk

Isbreens utbredelse i Skandinavia for omtrent 12 800 år siden, den gang Mølen ble dannet.

toppen av ryggen over havet. Den mektige ryggen finner vi rester igjen av i dag, langs hele Kyst-Norge. Vi kaller den for Ramorenen, eller bare Raet, og her på Mølen er det en svært omdannet overflate vi ser.

Like øst for rullesteinstranda har landskapet en helt annen opprinnelse enn istidas morenedannelser. Svabergene her består av basalt, et resultat av vulkansk aktivitet for ca. 300 millioner år siden.

VÅRE FORFEDRES MØLEN

Det vidstrakte morenelandskapet her ute i havkanten framstår enda mer spesielt ved sin store ansamling av steinrøyser, møysommelig anlagt av våre forfedre i yngre jernalder.

Her finnes det mer enn 200 røyser og steinlegginger. Det går godt an å betrakte hele stranden som et enormt gravfelt, for mange av disse steinsettingene er graver. På gravfeltet finnes 16 røyser av anelig størrelse, hvorav fire kan regnes som såkalte størrøyser, med en diameter på mellom 25 og 35 meter.

Skipsformet gravrøys. Flesteparten av røysene på Mølen er runde, noen er rektangulære, og minst én er skipsformet. (Se også forside).

ET LEVENDE LANDSKAP

Mølen er mer enn et monument over istiid og jernalder. Landskapet her ute er fortsatt gjenstand for prosesser og endringer, og er, slik det fremstår i dag, langt på vei et produkt av natur og kultur.

Mølen «myke overflate» – dens flora og fauna, er på mange måter særegen og samtidig i betydelig grad påvirket av menneskelig aktivitet – eller mangel på sådan. For gjennom Mølen historie har man drevet høsting og bruk av naturens ressurser, og sakte men sikkert formet et kulturlandskap. Deler av Mølen ble brukt til beite langt inn i vår tid, noe som bidro til å holde landskapet åpent og variert.

Til høyre: Uten husdyrbeite brer krattskogen seg. En art som slåpetorn, her i blomst, finner gode vekstforhold.

Fugleliv

Mølen beliggenhet ut mot Skagerrak, sentralt plassert i mange fuglearters trekkruiter, gjør stedet til et viktig område for fugleobservasjon og ringmerking. Både høst og vår kan man oppleve et stort antall arter som en tid oppholder seg her før ferden går videre sør- eller nordover.

I alt er det observert ca. 320 forskjellige arter, flere av dem sjeldne i Norge.

© Gea Norvegica Geopark 2016
Lay-out og fotos ved J.F.

I kort avstand fra parkeringsplassen finner du Geoparkens utstilling. Her vises typiske eksempler på rullesteinstrandens mangfold – med forklaringer på steinenes opprinnelse og deres «ferd» til Mølen.

Kontakt oss på: post@geanor.no
eller besøk oss på Porselensfabrikken,
Porselensveien 6A, 3920 Porsgrunn

Lik oss på facebook
www.facebook.com/Geanor